

(100) 10 హైస్కో

SNO. 422

ANDHRA SREEBHASHYA.

Slno 422

ఆంధ్రభాష్యము.

5861

భగవద్రామానుజాచార్యులవారిచే

బోధాయనవృత్త్యనుసారముగా రచియింపబడిన

బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము,

హనురెవిత్ శ్రీరాజాగోడేనారాయణగజపతిరాయనింగారి

సెలవుప్రకారము

శ్రీపరవస్తుశ్రీనివాసరాజుగార్వాహనమియ్యవారలుగారిచే

దెనుగుసేయబడి

వారిసెలవుప్రకారమే

ముద్రింపింపబడినది.

సంపాదక.

Published by SREE PARAVASTU SREENIVASA
JAGANNADHASWAMI AYYAVARALUGABU.

Printed by N. SUBBAROW, at the ARSHA PRESS.

Vizagapatam, 1889.

తొ హయగ్రీవానమః.

నమఃపరమహి భ్యః.

అస్సక్కు గుభ్యోనమః.

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము.

శీరిక.

పుకషులకు ప్రమేయనిశ్చయము ప్రమాణాధీనమైయుండును-
అనఁగా ప్రమాణమువలనఁగాని యుగవశుట- ప్రమేయమనఁగా య
థాస్థితిగాఁదెలియఁబడినది- అనఁగా ఉన్నదిఉన్నట్లు తెలియఁబడిన
ది- అట్లు తెలియుటకు సాధనముప్రమాణము.

ఇట్లు తెలియఁబడినపైనిగదా ఇష్టమైనవానినిని వానిసాధనము
లనును బరిగ్రహించుటయు అనిష్టమైనవానినిని వాని సాధనములనును
విడుచుటయు సందర్శించును

అందు పుకషులచేఁగోరఁబడునది పుకషార్థము- అది లౌకిక
మనియును అలౌకికమనియును రెండువిధములు- అందు లౌకికపుకషార్థ
ము అన్నపానాదులవలనంగలుగు సుఖముమొదలగునది- దీనిసాధ
నము లోకమువలననే అనఁగా బ్రత్యక్షప్రమాణముచేతఁగానీ యను
మానప్రమాణముచేతఁగానీ తెలియఁబడునుగాన ఇది లౌకిక మనఁబ
డును - మనము కండ్లతోఁజూచుటచేత దాషములను అనఁగా గంగుల
నును ఆరంగుల వస్తువులనును తెలిసికొనుచున్నాము- ఇట్లే స్పృ
శించుటచేత వేడి చలువ మొదలగు స్పృశ్యములనును అవిగలవస్తువులను
ను తెలిసికొనుచున్నాము-చేతిచేతధ్వనిని తెలిసినకొనుచున్నాము-
ముక్కుచేతగంధమును అనఁగా వాసననుగ్రహింపుచున్నాము-నాలిక
చేతరసమును అనఁగా రుచిని గ్రహింపుచున్నాము-ఇట్లు ఇంద్రియ

(౨)

ములచేతఁ గలిగిన జ్ఞానము ప్రత్యక్షప్రమాణముచేతఁ గలిగిన ది-
ఇట్లు ప్రత్యక్షముగాఁగనఁబడినదానింబట్టి కనఁబడనిదాని నూహించు
చో ననుమానప్రమాణము- ఎట్లంటేని ఒక్కొండమీద పొగకనఁబ
డినది- దానినిపట్టి ఆపర్వతమునందు మనకుఁగనఁబడని నిప్పును ఊహిం
చెదము.

శబ్దప్రమాణము (Scripture) చేతనె తెలియఁబడఁదగిన సా
ధనముగఁది యలౌకికపురుషార్థము.

శబ్దప్రమాణములలో పురుషునిచేఁగల్గింపఁబడుటయనెడి కళం
కము లేని వేదము ముఖ్యప్రమాణము.

ఈ వేదముచేఁదెలియఁబడెడి యలౌకికపురుషార్థము అనిత్య
మును నిత్యమునని రెండువిధములు.

అనిత్యపురుషార్థము ఐహికమనియు నాముష్మికమనియు రెం
డువిధములు- అందు వేదమునఁజెప్పఁబడినకర్మములవలనఁగలిగెడి ప
శువులు పుత్రులు వషణము అన్నము మొదలగునది ఈలోకమునఁగలు
గునదిగాన నైహికమనఁబడును- స్వర్గము ఆముష్మికము- అనఁగా
సరలోకమున ననుభవింపవలసివచ్చును.

నిత్యపురుషార్థమెమోక్షము.

వేదములో ననిత్యపురుషార్థసాధనములను తెలియఁజేయు భా
గము కర్మకాండమనియు, నిత్యపురుషార్థసాధనమును తెలియఁజేసె
డి భాగము వేదాంతమనియు నుపనిషత్తులనియుంజెప్పఁబడును.

ఇట్లు రెండుభాగములను గలిగియున్న వేదమును వ్యాఖ్యానము
చేసెడి శాస్త్రము మీమాంసాశాస్త్రము- అదియును పూర్వమీమాం
సయనియు సుత్తరమీమాంసయనియు రెండుభాగములు కలది - అం
దు పూర్వభాగము జైమినిమహర్షిచేతనను ఉత్తరభాగము బాద
ర యమహర్షి చేతనును రదియింపఁబడినవి- బాదర యణుఁడెవ్వ
నుఁడనిచెప్పుదురు-

అందుపూర్వమీమాంసాసూత్రములను వ్యాఖ్యాతలుఎట్లు వ్యా
ఖ్యానము నేసియున్నది మఱములను ఆచరించుటలో భేదము లేకపోవు
టవల్లను, రివాజ్భాగము లోనిలోపములను ఈ యుక్తమీమాంసా

వ్యాఖ్యానమున నే సవరింపఁకన్న మె యుండటవల్ల నును, ఈ యుక్తి క
మీమాంసకుమాత్రము, ఇది తెలిసి తోనె చేరియుండటవలన మంచి
వ్యాఖ్యానముకలనఁ గానిమంచి తెలిపికలుగకపోవుటచే మంచివ్యాఖ్యాన
ముండుటయావశ్యకమగుటవల్ల నును, శ్రీ భగవద్రామానుజాచార్యుల
వారిచే నీయుక్తికమీమాంసకై శ్రీభాష్యమురచియింపఁబడినది -

ఈయుక్తిరమీమాంసకు శారీరకమగియు నామాంతముల
దు- శారీరుఁడనఁగా అన్నిపదార్థములును శరీరముగాఁగలవాఁడ
గు భగవంతుఁడు- ఆతనిఁగూర్చిన గ్రంథముగాన శారీరకమనఁబడును-

ఋషుఁ యభిప్రాయములు ఋషులకైతెలియునుగానిఇతరులకుఁ
దెలియమగాన వృత్తికారుఁడగు బోధాయనమహర్షికే బాదరా
ణునియభిప్రాయములు తెలిసియుండును- కాఁబట్టి ఆబోధాయను
వృత్తిననుసరించియె యీశ్రీభాష్యము రచియింపఁబడినది-

గ్రంథారంభమున మంగళమునాచరించుటస్థు తులలోఁ జేసి
ప్పఁబడినదియు పెద్దలచే నాచ్యుతపఁబడుచున్నదియు నె యున్నది-
నంగళమనఁగా తనకుఁబుగొప్పపదాలనుగూర్చి తాను తన వినయమును
చూపుట - మంగళమునాచరింపవలసినందుకు స్థుతి యేదియనఁగా:-

మంగళాచారయుక్తానాం నిత్యంచ ప్రయతాత్మనామ్ |

జపతాఽజుహ్వతాంత్రైవి వినిపాతోనయుజ్యతే ||

అర్థము || మంగళాచరణముతోఁగూడినవారను ఎల్లప్పుడును ని
యమింపఁబడిన మనస్సుగలవారును జపములం జేయుచున్నవారును
అలామములం జేయుచున్నవారునగువారికి చేటుకలుగదు-

మహాభారతమును వినుపింపనారభించిన వెళంపాయనుండు
ననుసక్త్యహృషీకేశమత్రానిభగవంతునినమస్కరించియేవినుపింపనా
రంభించెను-

ఇంతియెకాక ఈబ్రహ్మసూత్రములకై వృత్తిలోనిముఖ్యాంశము
లను సంగ్రహించి లఘువుగాఁ జేయఁబడినభాష్యమగుద్రమిడభాష్యము
ఁగూడ మంగళాచరణము చేయఁబడినది-

-అఁదెఁ

అదియెట్లన్నను - నమఃప్రవరగు నొకాగ్నా

బా గూతాయ భువనకోశస్య చేమికిరలిగొప్పదైనబ్రహ్మసూత్రవృత్తి

(౪)

వేదరహస్యసంపుట నిగూఢవిష్ఫారయిత్రే న్యాయప్రజ్వలిత చేతనే,
నమోస్త్యాచార్యేభ్యః ఆని-

దీనియధాము- శ్రేష్ఠములైన గుణములకు ముఖ్యమైనయాధా
రముగు వాఁడును, స్థావరజంగమసముదాయములకు విశ్వానపుకుండవం
టివాఁడును, లోకసముదాయముచు రక్షించువాఁడునగు పరబ్రహ్మము
నకు నమస్కారము- వేదరహస్యముల సంపుటములోని రహస్యముల
నుప్రకాశింపఁజేసినవాఁడును న్యాయములచేత్రకాశించినమనస్సు కల
వాఁడునగు జైమినికి నమస్కారము- మిగిలిన యాచార్యులకును నమ
స్కారము.

పూర్వమిమాంసావ్యాఖ్యాతలు నాస్తికులగుటచేవారు భగవం
త్నిఁగూర్చి మంగళముచేయనవకాశములేదు-

అద్వైతసిద్ధాంతములోఁగూడ తానును భగవంతుఁడును గురు
వుమొదలగువారును ఒక్కయాత్మయే యగుటచేతనును మంగళము
భేదజ్ఞానగభామగుటవలనను సంస్కృతములేకపోవచ్చును-

ఈసిద్ధాంతములో భగవద్విష్ణు ఆద్యక్షులకును నియామకుఁడ
నియు ఆతనిచే నియమింపఁబడునవి సనుస్తచేతనాచేతనములనియ
గీకరించుటచే మంగళాచరణముచేయుటకేమియు బాధకములేదుగా
న శ్రీభాష్యకారులుమొదట మంగళమునామరించియె గ్రంథమును ర
చించిరి-

తొలి హయగ్రీవాయనమః.

నమఃవరమషిభ్యః.

అస్మద్గురుభ్యోనమః.

శ్రీభాష్యారంభము.

అఖిలభువనజన్మస్థిమభజ్ఞాదీలే
వినతఃపివిధభూతవ్రాతరక్షైకదీక్షే.
శ్రుతిశిరసివిదీప్తేబ్రహ్మణిశ్రీనివాసే
భవతుమనుషరస్మిన్నేచ్ఛముషీభక్తిగూపా||

అన్నిలోకములును బుట్టుటయు నిలుచుటయు నశించుటయు మొదలగునవి శీలగాఁగలవాఁడును, తత్పశ్యయించిన సమస్తభూతములననుదాయములను రక్షించుటయు దీక్షగాఁగలవాఁడును, వేదాంతమందు ప్రకాశించువాఁడును శ్రీనివాసునివిషయమున, భక్తిగూపమైనజ్ఞానమునాకుఁగలుగుఁగాత-

పారాశర్యవచస్సుధామపనిషద్దుష్కాభిమన్వోద్భృతాం

సంసారాన్నివిదిపనవ్యపగత ప్రాణాత్మసంజీవనీమ్|

పూర్వాచార్యసురక్షితాంబహుమతివ్యాఘాతదూరస్థితా

మానీతాంతునిజాత్మరెస్సుమనసోభామాఃపబన్త్వన్వహమ్|| ౨||

భూమిలోనిదేవతలు నిత్యమును వ్యాసులవారి వాక్యమనెడి యమృతమును తాగుచురుగాత- ఆయమృతంబెట్టి దనిననుడుపనిషత్తులనియెడి క్షీరసముద్రమధ్యమునండితేఁబడినది- సంసారమనెడియన్నిమండుటచేత ప్రాణములుపోయినవారి యాత్మలను బ్రదికించునది- పూర్వాచార్యులచే లెస్సగారక్షింపఁబడినది- అనేకబుద్ధులయొక్క విరోధములచేమూరముగానున్నదెననుస్య కీయమయిన యక్షరములచేతఁదేఁబడినది-

౧- భవన్వోధాయనులచేమిక్కిలిగొప్పదెనబ్రహ్మసూత్రవృత్తి

[౨]

ఆంధ్రత్రివిధభాష్యము

(౧||౧||౧)

రచింపఁబడినది- దానిని బ్రహ్మనన్ని ద్రమిదాచార్యులు మొదలగుపూర్వాచార్యులుసంగ్రహించి చిన్నచిన్న గ్రంథములనుజేసిరి-(అందు బ్రహ్మనందినిటంకాచార్యులందురు- ఆయన బ్రహ్మసూత్రములకు వాక్యములనుచేసెను- వాక్యములనఁగా సూత్రములలోఁజెప్పినవానినిఁ జెప్పనివానినిఁగూడయుక్తులచేవిమర్శించెడి గ్రంథము- ఆసూత్రములకునువాక్యములకును ద్రమిదాచార్యులుభాష్యముజేసియున్నాడు-)ఆమతముననుసరించి సూత్రాక్షరములు వ్యాఖ్యానముచేయఁబడును-

అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా || ౧ ||

అథ=తరువాతను, అతః=ఇందువలన నే, బ్రహ్మజిజ్ఞాసా=బ్రహ్మవిచారము(కర్తవ్య-చేయఁబడఁదగినది)-

౨- ఈసూత్రములోని అథ అనుశబ్దము అనంతర్యమును (తరువాత ననునర్థమును) చెప్పుచున్నది- అతః అనుశబ్దముగడఁనది హేతువుగుటను తెలియఁజేయుచున్నది-

౩- వేదవేదాంతములనుసాంగముగాఁజదివి, కర్మజ్ఞానమువలనఁగలిగెడి ఫలముస్వల్పమనియు అస్థిరమనియు నెఱింగినవాఁడగుటచే మోక్షమననభిలాషగలిగినవానిఁ జెప్పి బ్రహ్మమును తెలిసికొనెననుకొరికయేకదా కలుగును-

౪- బ్రహ్మజిజ్ఞాసయనఁగా బ్రహ్మమును తెలియఁగోరుట- బ్రహ్మజిజ్ఞాసా అనిపర్యాయము- ఇచటబ్రహ్మశబ్దముపెనఁపఁడెడి షష్ఠీవిభక్తి కర్మాధికమునవచ్చినది-(దీనిని తెనుఁగుభాషలోద్వితీయగా నెవ్వనహరింపవలయును) ఈషష్ఠి కర్తృకర్మణోక్తిఅను వ్యాకరణసూత్రమునఁబ్రత్యేకముగా విధింపఁబడియున్నది-(కృత్సృజ్యయాంతశబ్దముతోనన్వయముగలుగునప్పుడు కర్తృవాచకమునకును కర్మవాచకమునకును షష్ఠియగునని యాసూత్ర) మునకథము- ఉదాహరణము- భగవతోరక్షణమ్- భగవంతుఁడు రక్షించుట- ఇచటరక్షించువాఁడగుటచేఁగర్తయగు భగవంతునిఁజెప్పు భగవతః అనునది షష్ఠీవిభక్తిలోనన్నది- జగతాంపాలకఈశ్వరః జగత్తులనుపాలించువాఁడ ఈశ్వరుఁడు- ఇచ్చటపాలింపఁబడునది యగుటచేఁగమములైన జగత్తులనుజెప్పెడి శక్తిముజగతామ్ అని షష్ఠీవిభక్తితోఁ బ్రయోగింపఁబడిన

ది) బ్రహ్మముయొక్క జిజ్ఞాస, అనగా బ్రహ్మసంబంధముగల జిజ్ఞాస, అని సంబంధాభావము పుట్టిని జెప్పినను బ్రహ్మము జిజ్ఞాసకు కమలామగుటగూడ నొక్కసంబంధమే కాని బ్రహ్మమును తెలియఁగోరుట యనెడి యథాముతేలుచున్నది- అయినను సాక్షాత్తుగా నథామును చెప్పెడిపక్షిని వదలి అనుమానము పెనాథామును తెల్పెడిపక్షిని పరిగ్రహించుట వ్యాయచిరుద్ధము-

౫- వ్యాకరణములోఁ బ్రతిపదవిధానాచక్షుఃసమస్యతే అని వాతాకమున్నది-(ప) త్యేకముగా విధింపఁబడిన పక్షితో సమాసమును జేయఁగూడదు అని యథాము) కాఁబట్టి ఇచ్చట కమలాపక్షికి సమాసమెట్లు కలుగునని శంకింపఁబనిలేదు- కృద్యోగాచక్షుఃసమస్యతే అని ప్రతిప్రసవమున్నది(కృత్ప్రత్యయముతో నన్వయించెడి పక్షికి సమాసమువచ్చునని దానియథాము- ప్రతిప్రసవమనఁగా అపవాదమునకపవాదము- పక్షి సమాసమును నిషేధించుట చేత అపవాదమైన వెనుకటి వార్తికమునకు ఇదియపవాదముగా ననిది ప్రతిప్రసవము-)

౬- బ్రహ్మశబ్దముచేత, క్షణభాగముచేతనే దోషము లేవ్వియు లేని వాఁడును మేర లేని యతశయఃకల్యణగుణములు లెక్కలేక కలవాఁడనగు పురుషోత్తముఁడు చెప్పఁబడుచున్నాఁడు-

౭- బ్రహ్మశబ్దమెచ్చట నైనను బృహత్యము అనఁగా పెద్దదనము అనుగుణమునుబట్టి కదా ప్రవర్తింతును- అందు క్షణభాగముఁబట్టియు గుణములంబట్టియు పెద్దదనము ఎక్కనియందు మేరలేనియతశయము కలదెయుండునోవాఁడు బ్రహ్మశబ్దమునకు ముఖ్యమైన యథాము- అట్టివాఁడు సర్వేశ్వరుఁడే- కాఁబట్టి బ్రహ్మశబ్దము వానియందె గుణ్యముగాఁబ్రవర్తింతును- మిగిలినవానియందు ఆతనిగుణతేజములు కలిగియుండుటచేతను జ్ఞాపచారికము- (జ్ఞాపచారికమనఁగా అముఖ్యాథాము- ఎట్లంటేని గంగాశబ్దమునకు గంగాపరీవాహముముఖ్యాథామెయున్నను, గంగాయాంఘోషః=గంగయందుగొల్పలేయున్నది అనువాక్యమున, గంగాశబ్దమునకు విధితేక గంగాతీరమనిచెప్పఁబడినయథాము జ్ఞాపచారికాథాము) ఒక్కశబ్దమునకు అనేకముఖ్యాథములను కల్పించుట అయ్యుక్తము- కావున నేకదా భగవద్వర్ణములు

గుహోత్తమునీయందు ముఖ్యాధిక మసియుమిగిలినవారలయఁ దుఅముఖ్యా
ధిక మసియుఁ జెప్పఁబడినది (ఇందుకు విష్ణుపురాణములోని శ్లోకము-౬॥
౫౪౭౭॥ తత్రపూజ్యపదార్థోక్తి పరిభాషా సమన్వితః | శబ్దో ౭యం
నోపచారేణ అన్యత్ర స్యాపచారతః- గౌరవింపఁదగిన పదార్థమును
చెప్పుటయును పరిభాషయును అనఁగా రూఢియును అనువానితోఁగూ
డిన ఈభగవచ్ఛబ్దము ఆపురుషోత్తమునీయందు అముఖ్యముగాఁబ్రవ
ర్తించుట లేదు- మిగిలినవానియందు అముఖ్యముగాఁబ్రవర్తించును-
రూఢియనఁగా పంకజశబ్దము బురదనుఁబుట్టిన యన్నిటియందుఁబ్రవ
ర్తించక పద్మమునందే పవర్తించినయట్లు ఈభగవచ్ఛబ్దము పూ
జ్యులయిన యందటియందుం బ్రవర్తించకపరమేశ్వరునియందుమాత్ర
మే ముఖ్యముగాఁబ్రవర్తించుట-)

౮- తాపత్రీయ బాధనుపడుచున్న వారిచే మోక్షమును సొందుటకు
ఆతఁడె తెలియఁగోరఁదగినవాఁడుకావున జిజ్ఞాసకుకర్మమైన బ)
హ్మము సర్వేశ్వరుఁడే- (తాపత్రీయమనఁగా ఆధ్యాత్మికము ఆదిభౌతికము
ఆధిదైవికము అ నెడిమూడుదుఃఖములు- అందు ఆధ్యాత్మికము రెండు విధ
ములు- శారీరమనియు మానసము- అందు శారీరతాపములు జ్వ
గాదిరోగములు- మానసతాపములు కాసుక్రోధాదులు- పెద్దపులిమొ
దలగుజంతువులు పిశాచములు మొదలగు వానివలనఁగలుగునవి యాధిభౌ
తికములు- చలి, గాలి, వేడి, వర్షము, మెటుపులు మొదలగు వానివ
లనఁగలుగునవి ఆధిదైవికములు-)

౯- జిజ్ఞాసయనఁగా తెలియఁగోరుట- కోరికకుకోరఁబడునదియె
ప్రధానముగాన కోరఁబడెడి జ్ఞానమే ఇచ్చట విధింపఁబడుచున్నది.

౧౦- మీమాంసాశాస్త్రముయొక్క పూర్వభాగమునఁ దెలుపఁబడి
నకర్మమునకు ఫలము క్రొద్దిదియు అస్థిరమునగుటవల్ల నును ఉత్తర
భాగమునఁ దెలియఁబడెడి బ్రహ్మజ్ఞానము అనంతమైనదియు నుత్తయిం
పనిదియునగు ఫలము కలదియగుటనును, గడచినకర్మజ్ఞానమునకు త
రువాతను ఆహేతువువలననే బ్రహ్మము తెలియఁబడఁదగినది అని చెప్పు
టయ్యెను- ఆయంశమును వృత్తికారుఁడును చెప్పెను- వృత్తాంత
సూక్తిగమాదగన్తరం బ్రహ్మవిపిదిషా (గడచినకర్మజ్ఞానము నకుతరు

వాతను బ్రహ్మమును తెలియఁగోరుట) అని-

౧౧- ఆవృత్తి కారుఁడెకమఁబ్రహ్మమిమాంసలకుఁబక శాస్త్రము నుచెప్పెను- సంహిత మేతచ్ఛారీరకం జైమినీయేన షోడశలక్షణేనేతి శాస్త్రైకత్వసిద్ధిః (ఈ శారీరకము జైమిని సంబంధియగుపదునాఱద్యాయములగ్రంథముతోఁజేరియున్నదిగాన శాస్త్రమొకటయగుట సిద్ధించుట) అని- ఇంచువలనఁదెలియఁజేయఁబడఁగోరినయథాముల భేదమునుబట్టి షట్కములభేదంబునుఱద్యాయములభేదంబునుకలిగినట్లె పూర్వోక్తమిమాంసలకు భేదముకలిగినది-మిమాంసా శాస్త్రముఅథా తోథమఁజిజ్ఞాసాఅనునది మొదలుకొని అనావృత్తిశ్చ బ్ధాదనావృత్తిశ్చ బ్ధాత్ అనువఱకును సంగతివిశేషముతోఁగూడుకొనియున్నది (సంగతి యనఁగా పూర్వోక్తగ్రంథములసంబంధము)

౧౨-అదియెట్లున్నను- మొట్ట మొదట (తె॥ఆ॥౨॥౧౫) స్వాధ్యాయేఽద్యేతవ్యః (వేదముచదువఁదగినది) అని స్వాధ్యాయ శబ్దముచేఁజెప్పఁబడెడివేదాక్షరసమూహమును గ్రహించుటవిధింపఁబడుచున్నది-

౧౩- ఆ యధ్యయనము (చదువు) ఎట్టిది, ఎట్లు చేయవలసినది, యనఁగా, అష్టవర్షంబ్రహ్మణఃక్షేమోనయీతతమధ్యాపయేత్ (ఎనిమిది సంవత్సరములుగల బ్రాహ్మణునకుపద్యయనముచేయునది- వానిం జదివించునది) అనుదానిచేతనును, శ్రావణ్యాంప్రాప్తపద్యాంవా ఉపాకృత్యయథావిధి | యుక్తశ్చస్తాంసృధీయాతమాసాన్విప్రోధాపఞ్చమాఁ (శా)వణపూణేమనామగానిభాగ్రపదపూణేమనామగానియథాశాస్త్రముగాను ఉపాకరణమునుజేసి, బ్రాహ్మణుఁడు, పూనికకలవాఁడైనాటుకు నెలలనరచుచువునది) అనునది మొదలుగాఁగల వ్రతనియమాద్యుపదేశములచేతనును కావలసినదివిధింపఁబడుచున్నది-

౧౪- ఇట్లు నుండివంశములోఁబుట్టినవాఁడును మండియాచారము కలవాఁడును ఆత్మగుణములుకలవాఁడును వేదముల నెఱిగినవాఁడునగు నాచార్యునిచే నుపనయనమునుబొందినవాఁడై వ్రతవిశేషములును నియనువిశేషములును కలిగినవానియధ్యయనము (చదువు), ఆచార్యుఁడు ఉచ్చరించినదానిని వెంట నెఱుఁగుచున్నది (అని, తెలియఁబడుచున్నది).

౧౫. అధ్యయనమననది స్వాధ్యాయము (వేదము) యొక్క సంతానము- స్వాధ్యాయోఽధ్యేతవ్యః (వేదము ఏదువదగినది) అనునప్పుడు స్వాధ్యాయ మేకదా కర్మముగాఁ జెప్పఁబడినది- సంపాదకమనఁగా మఱియొక్క కార్యమనకు తగునట్లు చేయుట- వేదముధర్మాధ్యక్షామ మోక్షముల నిడి నాలుగుపురుషార్థములనును వానిసాధనములనును తెలియఁజేయునదియు, జపాదులచేత స్వయముగాఁగూడ పురుషార్థములనుకలుగఁజేయునదియుఁగదా-

౧౬ ఇట్లు అధ్యయనవిధిమంత్రములతోనును నియమములతోనును గూడినయక్షరసమూహమును గ్రహించుటనూత్రమునందుపర్యవసంపుచున్నది- అధ్యయనముచేగ్రహింపఁబడినస్వాధ్యాయము స్వభావమున నె ప్రయోజనముతోఁగూడిన యధికమును తెలియఁజేయుట కానఁబడుచున్నదిగదా-

౧౭ ఇట్లు గ్రహింపఁబడినస్వాధ్యాయముచేఁదెలియఁబడుచున్నవ)యోజనముకలయర్థములను చూచాయ గాఁదెలిసికొని ఆయర్థముల స్వరూపములను పథములను నిర్ణయించుటయెఘయుగాఁగలదియు వేదవాక్యవిచారరూపమునగుమీమాంస సుచదువులయందు, వేదముకుచదువుకొనినపురుషుడు, స్వయముగా నె ప్రవర్తింపుచున్నాడు-

౧౮ ఆంకుకర్మముల స్వరూపము నిరూపింపఁబడఁగా కర్మముల యల్పస్థిరఫలవ్యయమును తెలిసికొని తానుజదివికొనిన స్వాధ్యాయములోనె యొక్కభాగమైనయుపనిషద్వాక్యములయందు ఆత్మతత్వము (మరణములేకపోవుట యనఁగామోక్షము)అనెడిఅనంతమునస్థిరమనగు సులమనుచూచాయ గాఁదెలియుటపలకదానినినిర్ణయించుటయెఘయుగాఁగలదియు వేదాంతవాక్యములను విచారింతుటగర్వరూపముగాఁగలదియునగు శారీరకమీమాంసయందధికారముకలవాఁడు అగుదున్నాడు-

౧౯ ఇట్లు వట్టి కర్మములఫలము క్రయించునదియనియు బ్రహ్మజ్ఞానముక్షయింపనిఫలముకలదనియు వేదాంతవాక్యములు తెలియఁజేయుచున్నవి-

(భా॥౫॥౧॥౧॥౧॥)తద్యథేహకర్మదితోలోకఃక్షీయతే,పవమేవాముత్రః)అయోకోలోకఃక్షీయతే॥ (ఈలోకమనఁగర్హమువలన సంపా

దింపఁబడిన లోకమెట్లున్నయింపుచున్నదో, ఇట్లే పరలోకమునఁ గూడ పుణ్యము చేత సంపాదించఁబడిన లోకమున్నయింపుచున్నది-)

(బృ॥౫॥౮॥౧౦॥) అన్త వదేవా స్యతద్భవతి (వీనికి అది అనఁగా కర్మము అంతముకలదియె అగుచున్నది-)

(కి॥౮॥౨॥౧౦॥) సహ్యాధు వైశ్రాప్యతే (అనిత్యముల చేత పొందఁబడదుగదా-)

(ము॥ ॥౨॥౭॥) స్థ వాహ్యే అదృథాయ జ్ఞానాపాః (యజ్ఞ స్వరూపము లేన ఈ పడవలుగట్టి వికాసివిగదా-)

(ము॥ ౧॥౨॥౧౨...౧౩॥) పరీక్ష్యలోకాన్ కర్మణితాన్ బ్రాహ్మణోని ర్వేదమాయాన్నాస్త్యకృతఃకృతేన | తద్విజ్ఞానార్థం సగుగుమేవాభిగచ్ఛేత్ మిత్వా శ్రోత్రేయలబ్ధప్రానిష్ఠమ్॥౧॥ తస్మైగవిద్వానుపసన్నాయ సమ్యక్ప్రశాన్త చిత్తాయ శమాన్వితాయ | యేనాకరంపురుషంవేద సత్యంప్రోవాచతాంతస్త్వతోబ్రహ్మవిద్యామ్॥ (వేదమును చదివినవాఁడు కర్మముల చేత సంపాదించఁబడన లోకములను పరీక్షించి త్రనఁగా కర్మమిమాంస చేత విచారింపి నిత్యమైన వాఁడు అనఁగా సరచు పుగఁడుఁడు అనిత్యమైనదాని చేతను స్థిరఁగా కర్మము చేతను పొందఁబడఁడని తెలిసికొని ఎవ్వండుని ర్వేదమును పొందునో, వాఁడు గమిత్తులను చేతఁగలవాఁడై వేదాంతముల వెఱిఁగిన వాఁడును బ్రహ్మనిష్ఠ కలవాఁడునగుగురువును ఆపక చురుగుషుని తెలిసికొని బ్రకృతపాండునది॥౧॥ ఆపంకితుఁడు, లెక్క గాను ఆశ్రయించిన వాఁడును శాంతిని పొందిన మనస్సు కలవాఁడును శేమముతో ననఁగా చిత్తుస్సుమొదలగు వెలుపటియింద్రీయముల నిగ్రహముతోఁ గూడిన వాఁడునగు ఆశిష్యునకు, ఏదిద్య చేతనాశము లేనివాఁడును నిత్యుఁడునగు పరమపురుషుని తెలిసికొనునో ఆవిద్యను తత్త్వముతోఁ జెప్పునది-)

(తైత్తి॥౨॥౧॥౧॥) బ్రహ్మవిదా ప్నోతి సరమ్ (బ్రహ్మమును పొసఁచువాఁడు పరమపదమును పొందుచున్నాఁడు-)

పునఃసర్వస్య వేతదేశం సత్యతే (తిరిగియు మరణము కలుగుటకయన్నవాఁడు ఆయొకఁడని ని అనఁగా పరబ్రహ్మమును చూడఁడు-)

(సా॥౭॥౧౯॥౨॥) సర్వోమృత్యుః సత్యతే (ఆళ్లగపంతుని చూడఁడు-)

చువాడు మృత్యువునుచూడడు-

(ఛా॥ ౭॥౨౫॥౨॥) సస్యరాజ్యవతి- (వాడు స్వయముగాఁ బ్రకాశించువాడు అగుచున్నాడు-)

(పురుషసూ॥ ౧౭॥) తమేవంవిద్వానమృతభావతః | నాన్యః
స్థానియ నాయవిద్యతే (ఆతనిననఁగా భగవంతునినీలోకముననిట్లు
ఉపాసించువాడు మోక్షమును పొందినవాడగును- ఆ భగవంతునిఁ
బొందుటకు మఱియొకమాగాములేదు-)

(శ్వేతా॥ ౧॥౬॥) పృథగాత్మానంప్రేరితారంజమత్వాజ్ఞాన్
స్తతస్తేనామృతత్వమేః (ఆత్మనును ప్రేరణచేయువానిని అనఁగా భగ
వంతునిని వేఱుగాఁ దెలిసికొని దానిచేతఁ బ్రీతినిబొందినవాడై మో
క్షమునుబొందుచున్నాడు-)

౨౦ సాంగమైనవేదమును చదివికొనుట చేతనే కర్మములు స్వర్గా
దిఫలములనియు ఆస్వర్గము మొదలగునవి క్షయించునవి అనఁగా న
నిత్యములనియు, బ్రహ్మసాసనకు మోక్షము ఫలమనియుఁ దెలియఁ
బడుచు నేయున్నది, వెంటనే మోక్షముంగోరువాడు బ్రహ్మజ్ఞాన
యందే ప్రవర్తింపవచ్చునే, ధర్మవిచారము నపేక్షయేల? అటయిన
చో శారీరకమీమాంసయందుం గూడ ప్రవర్తింపనక్కరలేదు, సాంగ
వేదాధ్యయనమువలననే యంతయుం దెలిసినే- అగును, చూచాయగాఁ
దెలియుట కలదుగాని న్యాయములయొక్క అనఁగా యుక్తులయొక్క
సహాయముగల వాక్యమే నిశ్చితార్థమును తెలియఁ జేయునుగాన, చూ
చాయగాన ధర్మము తెలిసినను సంశయములు అనఁగా సందేహములును
విపర్యయములు అనఁగా విరుద్ధార్థములును తప్పవుగాన, ఆ నిర్ణా
యముకొఱకు వేదాంతవాక్యవిచారము చేయవలసినదియే యంటివేని, అ
ట్లే ధర్మవిచారమును చేయఁదగినదియె యనినీవు తలంపవచ్చును-

లఘుపూర్వపక్షము-

౧- బ్రహ్మజ్ఞానకు తప్పక దేనియ పేక్షయుండునో అదియొక శ
చినదియని చెప్పవలయును- బ్రహ్మవిచారమునకు ధర్మవిచారమునపే
క్షలేదు- వేదాంతములఁబడిపికొని కర్మముల నెఱుంగుకొన్నవానికిని వే
దాంతవాక్యవిచారము సంవర్ధింపుచున్నది- అట్లు కాదు, కర్మాంగ

ములవాశ్రయించినయుద్ధిథాద్యుపాసనములుదీనియందుఅనఁగా బ్రహ్మ
మీమాంసయందు విచారింపఁబడుచున్నవి- ఆవిచారమును కమకము
ల నెఱుఁగనివాఁడుచేయుట శక్యము కాదు, అంటివేని, నీవుశారీరశాస్త్ర
జ్ఞానము నెఱుఁగనివాఁడవు- అనాదియగునవిద్యచేతను అనేకవిధముల
గుఁభేదజ్ఞానములుకలిగి వానివలన జన్మజరామరణాదికమగు అనఁగా
పుట్టుక మిదిమి చావు మొదలుగాఁగల, సంసారములోని దుఃఖముద్ర
మునమునిఁగియున్నవానికి గమస్తదుఃఖములకు మూలమగుమిథ్యాజ్ఞా
నము అనఁగా భ్రాంతి, పోవుటకై ఆత్మయొక్క టియె యనెడి జ్ఞాన
ము ఈ శాస్త్రముచే దెలియఁజేయఁబడవలసినది- దీనికిభేదముతో, జేరి
యున్నకమకజ్ఞానము ఎచ్చటఁబనికివచ్చును? మీదిమికికలి విరద్ధమె-
ద్దిథాదివిచారమోకమకమునకంగమెనదియె- అదియునుజ్ఞానరూప
మగుటనిందుఁజెప్పఁబడినదిగాని అదిసాక్షాత్తుగా నీవాస్తవమునకుఁ
జేరినదిగాదు- కాఁబట్టి శాస్త్రముననేద్రథానమోదానికిఁగావలసిన
దాని నె కడచినదానినిగాఁజెప్పవలయును-

2. అగుచు- దానికిఁగావలసినదికమకజ్ఞానమె-కమకం తోఁజేరిన
జ్ఞానమువలనమోక్షముకలుగుననొక్కచెప్పచున్నది-(బృ' ౬ '11౨౨'
'బ్రహ్మణాపవీదిపన్తి గుజ్జేన వానేనతపసానాశకేన (యజ్ఞ చేత
నను ఈవిచేతనును భోజనముచేయఁ పోవుటయ నెడు తస్మజ్జేతనును
బ్రాహ్మణులు తెలియఁగోరుచున్నది) అని శ్రుతి-సూత్ర కారుఁడును స
ర్వాపేక్షాచయ జ్ఞాదిశ్రుతేరశ్వవత్ (3||౪||౨౬) 9నిచెప్పఁగలడు-
(గుఱ్ఱమునడచుటకు సాధనమైనను దానికిపరికరమును అగుగా జేను మొ
దలగుదానిని కట్టుటయెట్లు ఆనశ్యకిమో, అయ్య, యజ్ఞేన దానేఁ అ
నెడిశ్రుతినిబట్టి అన్నికమకములయ పేక్షయునుకలదు- అనియీసూత్రము
నకథము-) ఇట్లు అపేక్షితమైనకమకము తెలియఁబడనిచో దేనితోఁ
జేర్చులయునో దేనితోఁగూడనో యదితెలియను- కాఁబట్టి కమక
జ్ఞానమె కడచినది-

3. ఇదియొక్కముకామ-ఎందువలననఁగలుగు- విశేషములకన్నిటికినివి
రోధియై జ్ఞానరూపస్వరూపమైన బ్రహ్మముయొక్క జ్ఞానమువ
లననే యవిద్యనివర్తికలదును- అవిద్యనివర్తింపుటయే మోక్షము- ఎ

ణావిశేషములు ఆశ్రమశేషములు కార్యములు కారణములు అంగక
లాపము మొదలగుననేకవిషయములు సాధనమోక్షమణి భాగ్య
నముగ్నియు నివర్తించుటయినెడి యజ్ఞానవివేకి ఎట్లు సాధనము
గును?

౪ శ్రుతులుగూడ కర్మాములు అనిత్యఫలములుగాన మోక్షవిరోధు
లనియు జ్ఞానమే మోక్షమునకు సాధనమనియు బోధించునని-

(బృ||౫||౮||౧౦||) న్ననదేవాగ్నిధృవలి- (తెలియక ఆకర్ష
ము అంతముకలదియెంచుననిది)

(భా ౮||౧౦||౬||) గద్యధైర్య కర్మాచిత్తోక్తియ తే పవ పే వా
నూత్రపుణ్యచిత్తోక్తియ తే (ఈలాకమున కర్మాచిత్తోక్తియ సంగపాదింప
డినలోకము ఎట్లు కలుగుచున్నదో, ఇట్లే పాపలాకమున బుద్ధియు
చే సంసారంబు బడినలోకమును నిర్మలంబుచున్నది-)

(తై||౨||౧౧||౧||) బ్రహ్మపితామహే రమే (బ్రహ్మము నెఱుంగు
వాడు గొప్పదియగు బ్రహ్మము నే నొక మునుష్యుడని-)

నలన స్మృత్యవేదాదకంప (తెలియక మరణమున పొందెడి
తెలియక దానిని తెలిసికొన్నది-)

(శ్లో||౩||౮||) తవేవవిద్యావ్యవస్థామేలి (బ్రహ్మము
ను తెలిసికొనియె స్మృత్యవును విద్యామిచ్చుచున్నది-)

ఇహి మోక్షగుశ్రుతులకలవు-

౫ జ్ఞానమునకు కావలసినదని చెప్పినకర్మాములను విరోధముగా
బోధియు శ్రుతులను బోధియు అంగకారణమునకు సాధనమన కలుగు
జ్ఞేముటచే జ్ఞానము నందు కోరికలట్లు టకునది వచ్చును- ఫలములు
గుటకు పనికిరాదు- (ఫలమనగా మోక్షానియు నిష్కానానియుగూడ
వ్యాఖ్యానము చేయబడెను) వివిదిపక్ష (తెలియక గోరుచున్నాడు) అని
నాశ్రుతి-

౬ వివిదిపక్షయనగా జ్ఞానమున (గోరిక పుట్టి నదై జ్ఞానము పుట్టి
టకు శమము మొలగుననియె యంతరంగోపాయములని శ్రుతియె చె
ప్పచున్నది-

౭- (బృ||౬||౮||౨౩||, శాస్త్రోక్తిగాన ఉపరంజి కరుగన హితో

భూత్వాఽశ్చ నేవాత్మానః పశ్యేత్ (శమమునఁగా చక్షుస్సు మొదలగు నిందియములచాపారములుడుగుటకలవాఁడును, శమమునఁగా ౧౧౦ తఃకరణవ్యాపారములుడుగుటకలవాఁడును, సంన్యసించినవాఁడును, వేడిచలి మొలగువానిని సహించువాఁడును, సమాధియనఁగా ద్విత్వైకాగ్నిముకవాఁడనై తయంద ఆత్మనుచూచునది) అని శుచి-

౨ కాబట్టి ఇట్లు అనేకస్థానములందు ఫలఫలకోరికలేక యాచరింపఁబడిన కమలమలదేశ పాపముసొలచినవానికి జ్ఞానమునఁగోరిక పుట్టఁగా,—

(౧౧-౧-౧౧) నందేవసోవేద్యః సుఖానందేకమేవాద్వితీయమ్ (శుభము, బుద్ధి, జ్ఞానము, ఒక్క స్థానము రెండవది లేనిదియైన యుండును— అదిగా బ్రహ్మమే అయ్యును—)

(౧౧-౧-౧౧) శృంగజ్ఞానమునఁజ్రహ్మ (మిథ్యాసూతము కానిదియు— అదిగానిదియు— ఘోరమైనదియు— బ్రహ్మము)

(శ్లో॥ ౧౧-౧౧) సర్వం క్షయం శాస్త్రమ్ (అవయవములు లేనదియు క్షయమయ్యెనదియు— అదిగానిదియు బ్రహ్మము—)

(నానాత్వా ౧౧-౧౧) అయతన త్వాబ్రహ్మ (ఈయాత్మ సుబ్రహ్మము)

(శ్లో॥ ౧౧-౧౧) క్షయం స (అబ్రహ్మ సునీవులగుచు వచ్చును—)

ఈ మొదలగు వాక్యములచే గోపీపాపమచన్నది-

౩- ఈవాక్యోక్తజ్ఞానమునకు అనగా వాక్యములయథామను దెలిసకొనుటకు ఎరికివచ్చునది శ్రవణంబును చక్షుసంబును నిదిధ్యాన నంబును- శ్రవణం నఁగా వేదాంతవాక్యములు ఆత్మయొక్కటియైయు నాది విద్యను (జ్ఞానమును) తలఁచి జేయునదియని తత్త్వము నెఱిగిన యాచార్యునిపలన న్మాయములతోఁగూడిన యథామనుగ హించుట- ఇట్లు అచార్యునిచే నుపదేశించ బడినయథామను, ఇదియుక్తవేత్తయొక్కంతతోఁగూడ నాపింపకొనుట చుననము- దీనికి నిరోధయగు న నానభేదచాననము సోగొల్పుట— ఈయథామనె ఎల్లప్పుడును లలచుచుండుట నిదిధ్యానము-

౧౦- శ్రీవణాదులచే భేద వాగనలన్నియుఁబోయినవానికి వాక్యార్థ జ్ఞానము అవిద్యనుపోఁగొట్టునుగాన ఇట్టి శ్రీవణమునకు అవశ్యము గాఁగావలసినదియె కడచినదనిచెప్పఁలయును.

౧౧- అదినిత్యా నిత్యవస్తునివేకింబును, శమదమాదిపాధన సంపత్తియును, ఇహముఁగ్రహభోగవిరాగంబును, ముమక్షుత్వంబున నెడిపాధనచతుష్టయము (నాలుగుపాధనములు)

(బ్రహ్మము నిత్యమనియు మిగిలినది అనిత్యమనియు తెలిసికొనుట నిత్యానిత్యవస్తునివేకింబును- శమము, దమము, ఉపరతి, కీర్తి, సమాధానము, శ్రద్ధ అనునాటునుకలుగుట శమదమాదిపాధనసంపత్తి- శమమనఁగా మనస్సులొకకవ్యాపారములులేనైయుండుట- దమమనఁగా ఇంద్రియములన్నియు వ్యాపారములులేనైయుండుట- ఉపరతిననఁగా సంవ్యాసము- కీర్తియనఁగా శీతోష్ణాదిద్వంద్వములను ఆనఁగా చలివేడి మొదలగువానిని సహించుట- సమాధానమునఁగా నిద్ర, అలగ్యముఆనఁగాబద్ధకము, ప్రమాదముఆనఁగాపొగపాటు, ఇవికీ మనస్సు నిలకడ నుండుట- శ్రద్ధయనఁగాగురువునెట్లనగానియందును నెదాంతవ్యక్తియందును నమ్మకము- ఇహముఁగ్రహభోగవిరాగమనఁగా ఈలోకములోని యైశ్వర్యాది ఫలములయందును పరలోకములలోని స్వర్గాదిఫలములయందును కోరిక లేకపోవుట- ముమక్షుత్వమనఁగా మోక్షమునుగోరువాఁడగుట-)

౧౨ ఈపాధనచతుష్టయములేక బ్రహ్మజ్ఞానపుట్టకపోవుటను శస్త్రస్వభావమునుబట్టి ఇదియె కడచినదని తెలియఁబడుచున్నది.

౧౩- సులేతాథాము- బ్రహ్మస్వరూపమును ఆచ్ఛాదించెడియవిద్య మూలముగాఁగల్గెదె అపారమాధికమైన (అశుక్తమైన) భేదజ్ఞానమే బంధమునకుమూలము- బంధంబును అపారమాధికమే- అది అపారమాధికమగుటనె జ్ఞానముచేతనే సమూలముగా నివర్తించును- నివర్తించఁజేసెడిజ్ఞానము రిక్తమని మొదలగు వాక్యములవలనఁగలుగునది-ఈవాక్యజన్యజ్ఞానముపుట్టుటకుఁగాని దానికార్యము గలుగుటకుగాని కర్మములయుపయోగములేదు- జ్ఞానమునంగోరిక పుట్టుటయందె యుపయోగము- ఆకోరిక పాపమూలముగు రుద్ర

మప్పులనుపోఁగొట్టుట చేసత్త్వమువృద్ధిఁబొందఁగాఁగలుగును-ఈయుప
యోగమునుద్దేశించియె బ్రాహ్మణా వివిదిపత్తి అని చెప్పఁబడినది-
కాఁబట్టి కమఁజ్ఞానముపయోగంపడుగాన చెప్పఁబడిన సాధనచతు
ష్టయమే కడఁగినది చెప్పవలసినది-

ఋఘుసిద్ధాంతము-

౧- అసిద్ధానివృత్తియె మోక్షచునియు అది బ్రాహ్మజ్ఞానమువలనఁ
గలుగుననియు (జెప్పినదానిని ఒప్పుకొనెదము- అవిద్యనివర్తింపుటకు
వేదాంతవాక్యములలో విధింపనుద్దేశింపఁబడిన జ్ఞానముఎటి దో విమ
ర్శింపవలసియున్నది-

౨- అదివాక్యమువలనఁగలిగినదానియథాజ్ఞానమా, లేకఆయు
చనిషడథాము తెలిసినపెఁగలిగెడియుపాసనాదూషమైనజ్ఞానమా-

౩ వాక్యములవలనఁగలిగినజ్ఞానముకాదు- అది నిధింప నక్కఱలే
కుండ వాక్యమువలననే సిద్ధించును- అంతమాత్రముచేత అవిద్యనివ
ర్తింపుటకనఁబడకయునున్నది-

౪ భేదవాసనపోకయొండఁగా వాక్యము (తత్త్వమసి మొదలగు
నది) అవిద్యనుపోఁగొట్టెడి జ్ఞానముపుట్టింపదు, పుట్టినను శీఘ్ర
ముగానందఱకును భేదజ్ఞానముపోకపోవుటదోషముగాదు, చంద్రుఁ
డొక్కఁడని తెలిసినను ఇగ్గఱు చంద్రుల నెడిభ్రాంతినివర్తింపనియట్లే,
నివర్తింపకపోయినను వేరు తెలియుండుటచేత బంధమునుగలుగఁజేయ
దు, అనియందురు-

౫ అట్లు అనఁగూడదు- సామగ్రి (కారణకలాపము) ఁండఁగా
జ్ఞానముపుట్టకపోవుట సందర్భింపదు- వివరీతవాసనయనఁగా విరుద్ధ
భేదవాసనయున్నను, పెద్దలుచెప్పుట, లింగము అనఁగా హేతువు,
మొదలగువానివలనబాధకజ్ఞానముపుట్టుట కనఁబడుచున్నది-

౬ నాక్యాథాజ్ఞానమున్నను అనాదివాసనామాత్రముచేత భేద
జ్ఞానము అనువర్తింపుచున్న (వెంటాడింపుచున్నది) దని నీవు
చెప్పశక్యముకాదు- భేదజ్ఞానమునకు సామగ్రి (కారణము) యైనవా
సనగూడ మిథ్యాకూపముగాన జ్ఞానముపుట్టినతోడనే నివర్తించియుం
డును- జ్ఞానముపుట్టినపెనిగూడ మిథ్యాకూపమైనదినివర్తింప

[౧౪]

ఆంధ్ర) త్రై శాస్త్రము

(౧॥౧॥౧)

దేనిమటినివ తిత్తంఁజేయునది తేమగానఎప్పుటికిని ఈవాసనకు నివృత్తి కలుగదు-

౭ వాసనవలనఁగలిగెడి భేదజ్ఞానము వేరుతేగినదెయ్యండినను అనువత్తింపుచున్నదనుట తెలియనివాఁడుచెప్పవలసినది- ఇన్ద్రుచంద్రులు అనెడిజ్ఞానమున బాధకజ్ఞానమున్నను ఆభ్రాంతికి హేతువై గత్యమైన తిమిరము (నేత్రోగ్విశేషము) మొదలగుదోషము జ్ఞానముచేత బాధింపబడికపోవుటను నశింపఁబడుటచే భ్రాంతినివర్తింపక పోవుటయవీనుద్ధము- ఆభ్రాంతి గొప్పప్రమాణముచే (బుద్ధిఁ దెలుపదుఁడు) అనెడిజ్ఞానముచేత) బాధింపఁబడుటను దానివలనఁగలిగెడి భయము మొదలగునదిమాత్రము నివర్తించును-

౮ ఇంతియెకొక భేదవాసనసోయినపెనిజ్ఞానము కలుగుటనుబుప్పుకొనునానికి ఎప్పుడును జ్ఞానముపుట్టుటయె కుమరదు- భేదవాసన అవాదికాలమునుండి సంపాదింపఁబడినదియగుటను అరిమితముగాన దానినిపోఁగొల్పెడిభావనస్వల్పముగాన దినివలన నదిపోవుటసంభవించునుగాదా-

౯ కాబట్టి వాక్యాభ్యుత్థయ్యెనుకొక మఱియొక ట్లియ ధ్యానముచేపాసనమొదలగుశబ్దముచే జెప్పఁబడెడిజ్ఞానమొదలగునశ్యములచేత బాధింపఁబడినది-

ఇందుశ్రుతు - -

(బృ॥-౧౪॥౨౧) జ్ఞానప్రసక్తింకుర్వీత- (తెలిసికొని భావమును చేయునది-)

(ఛా॥౨॥౧౨॥౨॥) అనునద్యవిజ్ఞానాతి (తెలిసికొని భావముచేయుచున్నాఁడు)

ఓమిత్యే నాశ్చా నంధ్యాయథ- (ఓమిఅనియె ఆత్మను భావనముచేయుఁడు-)

(కఠ॥౩॥౧౫॥) విచార్యతాన శ్చ శ్రుత్యముఖాత్) ముచ్యతే- (ఆత్మప్రమాణమునుబొంది శ్రుత్యమునునుండఁపఁబడును-)

(బృ॥౩॥౪॥౧౫॥) అశ్చానమేవ లోకము వాసితే (ఆత్మనేపాంక్షిగింపఁగొనువాసిండునది.)

(౧॥౧॥౧)

లఘుసిద్ధాంతము

[౧౫]

(బృ॥౪॥౪॥౫) ఆత్మావాఅరేద)ష్టవ్య శో)తవ్యోమన్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః(ఓసీ!ఆత్మయోచూడఁబడఁదగినవాఁడు- వేదాంతములచేఁ దెలిసికొనఁదగినవాఁడు- విచారింపఁదగినవాఁడు- ధ్యానముచేయఁదగినవాఁడు-)

(ఛా॥౧॥౧॥౧) సోఽన్వేష్టవ్యస్సవిజిజ్ఞాసితవ్యః (ఆతఁడెవె మకఁదగినవాఁడు- విచారింపఁదగినవాఁడు-)

ఈమొదలగునవి-

౧౦ ఇచ్చట నిదిధ్యాసితవ్యః అనునానితో సమానాథాకమగుట వలన, అనువిద్యపిజానాతి, విజ్ఞాయప్రజ్ఞాఁకుర్వీత, ఇత్యాదులచే, వాక్యాధాజ్ఞానమును అనువిద్య విజ్ఞాయఅనిఅనువదించి(ఎన్నికొని)ప్రజ్ఞాం కుర్వీత పిజానాతి అని ధ్యానమువిధింపఁబడుచున్నది- శో,తవ్యఃఅనునది కూడ ననువాదమే(ఎన్నికొనుటయె)-వేదముఅథామే ప్రధానముగాఁ గలదిగాన వేదముచదివికొనినపురుషుఁడు ప్రియోజనముగల యథా మును తెలియఁజేయుటకనఁబడుటను దానిని(అథామును)నిరణయించి కొన్నట్లగు స్వయముగానే ప్రవర్తించుచున్నాఁడుగాన(సశ)పణముపొందే స్త్రీమే అనఁగా సిద్ధమైనదె-మనవవ ~~అ~~ నాశ,ఁణము దృఢపడుటచే కాన మన్తవ్యః అనునదియు ననువాదమే- కాఁబట్టి ధ్యానమేవిధింపఁ బడుచున్నది- సూత్రీకారుఁడును ఆవృత్తిగనకృదుపదేశాత్(౪॥౧॥౧) అని చెప్పఁగలఁడు- (ఆవృత్తిగలదియే వేదనము- అట్లు శ్రుతియుపదేశించుటవలన అనిసూత్రాథాము)

౧౧ మోక్షసాధనముగావిధింపఁబడిన జ్ఞానము ఉపాసనమని తెలియఁబడుచున్నది- ఎందువల్లనఁజేసి, — ఏక ఉపాసనాధాతువునుచూర్చిచూర్చి ఉపక్రమోపసంహారములు కనఁబడుచున్నవి.

(ఛా॥౩॥౧౫॥౧॥) మనోబ్రహ్మ్యపాసేతి (మనసునుబ్రహ్మ పాసియుపాసించునది) అనియుపక్రమింప (ఆసంధింప),

(ఛా॥౩॥౧౫॥౩॥) భాతదతపతీచః ర్వా యశసాబ్రహ్మ్యం (సేనయపకంకేద (ఎన్నఁడిట్లు తెలిసికొనునోఅనఁగా ఉపాసనముచేయునోవాఁడుకీర్తిచేతనును. అనఁగా(పరిత్యజు (గొప్పదనపు)ప్రసన్ను చేకనును. యశస్సుచేతనును అనఁగానోలగ్నం)ప్రసన్ను చేతనును, ప్రకా

[౧౬]

ఆంధ్రీయ భాష్యము

(౧॥౧॥౧)

శింశుచున్నాడు- బ్రహ్మవర్చసముచేతను వెలుంగుచున్నాడు- బ్రహ్మ
వర్చసమనఁగా శుభాచారంబును (మంచినడతయు) వేదాధ్యయనంబు
నుకలిగియుండుట) అనియు పసంహరింపఁబడెను (సమాప్తి చేయబడెను)

(బృ॥౩॥౪॥౭) నస వేదాకృత్యోన్నతే హ్యపః (వాఁడు అనఁగా జీవు
ని నుపాసించువాఁడు భగవంతుని నుపాసించువాఁడు కాఁడు- వీఁడు
అనఁగా జీవుఁడు అసంపూర్ణుఁడుగదా) అని మొదలు వెట్టి,

(బృ॥౩॥౪॥౭) ఆత్మే త్యేవోపాసీత (ఆత్మయనియె అనఁగా గమ
స్తపదార్థములకును ఆత్మయనియె ఉపాసించునది) అనియు పసంహ
రింపఁబడినది-

(ఛా॥౪॥౧॥౪) యస్తద్వేదయశ్చ వేదసమయైతదుక్తః (ఎవ్వఁ
డు ఆ బ్రహ్మమును ఉపాసించుచున్నాఁడో, అతఁడును ఇదియును నాచే
తఁడెప్పఁబడినది) అనియు పత్రమింది,

(ఛా॥౪॥౨॥౨) అనుమ ఏతాంభగవోదేవతాంశాధియాందేవ
తాముపాస్యే (ఓ భగవంతుఁడా ఏదేవతను ఉపాసించుచున్నావో దీనిని
నాకు ఉపదేశింపుము-) అని స్తుతపసంహరింపఁబడినది-

౧౨ ఛానమనునది నూతనయశఃవలె ఎడతెటపలేని స్మృతిగంతా
నము అనఁగా తలంపులవరుసయె-

(ఛా॥౭॥౨౬॥౨) ధ్రువాగ్గృహిః- స్మృతలక్ష్మే సర్వగ్రీష్ఠీనాం
విప్రమోక్షః (అవిచ్ఛిన్నమైన తలంపుకలుగును- ఆతలంపుకలిగినతోడ
నే అన్నిముడులును వీక్షించు అనఁగా అజ్ఞానము రాగము మొదలగు
నవి పోవును) అని అవిచ్ఛిన్నమైన స్మృతిమోక్షసాధనమగుటచెప్పఁ
బడినది-

౧౩ ఆతలంపు ప్రశ్యక్షముతో సమానమైనయా కారముగలది- ఇం
దుశ్చిత్-

(ముగ్ధ॥౨॥౨॥౨) భిక్ష్యతే హృదయగ్రీష్ఠిశ్చిద్యస్తే సర్వసంశ
యాః | క్షీయంతే చాస్యరమాణితస్త్విద్యపే పరావరే. (పరావరుఁ
డగు అనఁగా మనకంటె పరములైనవి అనఁగా గొప్పవియన్నియు ఆతనికి
అపరములు అనఁగా తక్కువయైనవి గాఁగలవాఁడగు చాభగవంతుఁడు
సర్వసంశయాః బడఁగా, హృదయమునకు ముడివంటిదైన అజ్ఞానము బద్దలగు

(౧॥౧॥౧)

లఘుసిద్ధాంతము.

[౧౭]

చున్నది- అన్నిసంశయములును తెలిపివుచున్నవి- వీనికమములుక
యింపుచున్నవి-)

౧౪ కాఁగా ఆత్మావాఅరేత్ప్రవృత్తిః(బృ॥౪॥౪॥౫)అనుదాని
చేత విదిత్యాసనమునకు అనఁగా భ్యానమునకు దర్శన సమానాకార
త్వము విధింపఁబడుచున్నది- భావనయనఁగా వాసనయతిశయించె
నేని తలంపుగూడ ప్రత్యక్షముతో సమానమైన యాకారముకలదియ
గును-

౧౫ ఇదియంతయును వాక్యకారునిచే విస్తరింపఁజేయఁబడినది.

వా॥ వేదనముపాసనంస్యాద్విద్విషయే శ్రవణాత్ (అన్నియువ
నిషత్తులయందును విధింపఁబడినవేదనము ఉపాసనమె-ఆవిషయము
న శ్రుతియుండుటవలన) అనికెప్పఁబడినది-

వా॥ సకృత్ప్రత్యయంతుర్యాచ్చద్ధాథాగ్యకృతత్వా త్ప్రియా
జాదివత్ (జ్ఞానమును ఒక్కపర్యాయమే ఆచరించునది- ప్రియాజా
దులవలె యొక్కపర్యాయమే ఆచరించినతోడనె విధివాక్యాగమసి
ద్ధమగును) అనిపూర్వోక్తముచేసి-

వా॥ సిద్ధంతూపాసనశబ్దాత్ (ఉపాసనమనుశబ్ద మువలన
జ్ఞానమును ఆవృత్తిచేయవలసినదనియ్యసిద్ధమగుచున్నది-) అని ప
లుమాటుఆవృత్తిచేయఁబడినవేదనమే మోక్షసాధనమనినిర్ణయింపఁ
బడినది-

వా॥ ఉపాసనంస్యాద్ధృవానుస్మృతిదశానాన్నిర్వచనాచ్చ
(ఉపాసనమే ధ్రువానుస్మృతియగును- అట్లు లోకమునఁగనఁబడుట
వల్లమును శ్రుతిలోఁజెప్పఁబడియుండుటవలనను) అని ఉపాసనరూ
పమైనదియు పలుమాటు ఆవృత్తిచేయఁబడినదియునగువేదనమేధ్రువా
నుస్మృతి యగుటచెప్పఁబడినది- ఈస్మృతిదశానరూపముగాఁజెప్పఁ
బడినదిగదా- దశానరూపత్వమనఁగా ప్రత్యక్షత్వమును బొందుట-

౧౬ ఇట్లుప్రత్యక్షత్వమునుబొందినదియును మోక్షసాధనమైనది
యనగు స్మృతికేశ్రుతియొక్కవిశేషమును జెప్పుచున్నది-

(కఠ॥౨॥౨౩)నాయమాత్మాప్రవచనేన లభ్యోనమేధయానబ
హునాశ్రుతేన| యమే వైషవ్యణితే తేనలభ్యస్తస్యైష ఆత్మావి

వృణుతేతనూగ్ స్వామ్ (ఈయాత్మమననముచేతఁగాని ; దిధ్యాసనముచేతఁగాని విస్తారముశ్రవణముచేతఁగాని పొందఁబడఁదగినవాఁడుకాఁడు- ఈతఁడు (పరమాత్మ)ఎవ్వనివరింపుచున్నాఁడోవానిచేతఁబొందఁబడఁదగినవాఁడు- వానికి ఈపరమాత్మ తనస్వరూపమునుపివరింపుచున్నాఁడు)అని-

౧౭ దీనిచేతవట్టిశ్రవణమననదిధ్యాసనములు పరమాత్మపాపిసాధనములు కాకపోవుటనుచెప్పి, ఈయాత్మఎవ్వని వరింపుచున్నాఁడో వానిచేతనే పొందఁబడఁదగినవాఁడు అని చెప్పఁబడినది- మిక్కిలి ఇష్టుఁడైనవాఁడెకదా వరింపఁబడుచున్నాఁడు- ఎవ్వనికిఈతఁడు (పరమాత్మ)నిరతీతయపియుఁడు అనఁగా ఇతఁగొప్పయిష్టమైనదిలేదనఁదగినంతయిష్టుఁడు అగునోవాఁడె ఈతనికి(పరమాత్మకు)మిక్కిలి యిష్టుఁడగుచున్నాఁడు-

౧౮ ఈమిక్కిలియిష్టుఁడైనవాఁడు తననుఎట్లు పొందునోఅట్లు, భగవంతుఁడెన్నయముగాఁబ్రయత్నముచేయునని భగవంతునిచేతనేచెప్పఁబడినది-

(భగ॥౧౦॥౧౦)తేషాం యోక్తానాం భజంతాః పరీతపూర్వతాకమ్ । దదామి బుద్ధియోగంతం యోనమాముపయాన్తి తే(ఎల్లప్పుడునుప్రయత్నముచేయుచున్నవారును పరీతపూర్వకముగా భజింపుచున్నవారునయినవారికి, దేనిచేతవారునన్ను బొందుదురో, అట్టిజ్ఞానముయొక్కలాభమును ఇచ్చెదను-)

(భగీ॥౭॥౧౭)ప్రియోహిజ్ఞానినోఽత్యథామహానచషనుప్రియః-(నేనుజ్ఞానవంతునికిమిక్కిలి లియిష్టుఁడనుగదా- వాఁడు నామియిష్టుఁడేకదా-)

౧౯ కాఁబట్టిప్రత్యక్షరూపమైన సృష్టి(తలంపు)తలంపఁబడనదిమిక్కిలియిష్టమగుటనుతానును మిక్కిలి-లియిష్టమైనది యెవ్వనికగునో, వాఁడె పరమాత్మచేత వరింపఁబడదగినవాఁడగుచున్నాఁడుగాన, వానిచేతనే పరమాత్మ పొందఁబడఁదగినవాఁడు, అనిచెప్పఁబడినదియగుచున్నది-

శ్లో॥ ఇహి ధ్రువానుస్మృతయో (ఎడతొగనితలంపె)ధక్తి శబ్దముచే

తఁజెప్పఁబడుచున్నది- భక్తిశబ్దముఁడపాశనమునకుపర్యాయమేకతా-
కాఁబట్టియె శ్రుతులును స్మృతులును ఇట్లు చెప్పుచున్నవి-

(శ్లో॥౩॥౮) తమేవపిదిత్వాఽతి మృత్యుమేతి (ఆతనినుపాసించి
యెమృత్యువున ఆతిక్రమింపుచున్నాఁడు-)

(పురు॥౧౭) తమేవంపిద్వానమృతఇహభవతి | నాన్యఃపథా ఆయ
నాయవిద్యతే- (ఆతనిని ఇట్లు ఁపాసించువాఁడు మోక్షమున పొం
దినవాఁడు అగుచున్నాఁడు- పొందుటకు మఱియొక్కమాగఁములేదు)

(భ॥గీ॥౧౧॥౫౩॥౫౪) సాహంవేదైర్నతపసానదానేననశేజ్యయా |
శక్యపవం విధోద్రష్టుంజ్యష్టవానసిమాంయథా || భక్త్యాత్వనన్యయా
శక్య అహమేవం విధోజ్ఞాన | జ్ఞాతుంద్రష్టుంచతస్యేన పవేష్టుం
చపరంతప || (నేను, వేదములచేత, నీవునన్న ఎట్లు చూచితివో ఇట్టివిధ
ముకలవాఁడనుగాఁ జూడశక్యుండనుకాను- తపస్సుచేతనునుకాను-దాన
ములనఁగా ఈవిచేతనునుకాను-యజ్ఞముచేతనునుకాను-ఇతరులనుగుటి
చినదిగానిభక్తిచేతనుమాత్రముయథాధర్మముగాఁదెలిసికొనుటకునుచూ
డఁగవచ్చుప) వెళించుటకును శక్యఁడగుమను- ఓశత్రువులనుతపింపఁ
సెడియజ్ఞానుఁడా! నేనిట్టివాఁడను)

భగ॥౮॥౨౨) పురుషస్సపరఃపాథాభక్త్యాభ్యర్చనన్యయా ||
ఓ కుంతీపుత్రుడా! ఆపరమపురుషుఁడు ఇతరులనుగుటిచినదిగాని
భక్తిచేతనుపొందఁదగినవాఁడు-)

౨౧ ఇట్టి యవిద్విన్నగ్గ్రహిణి కారణములయజ్ఞా దీక్షవత్ముల
ని, యజ్ఞాది శ్రుతేరశ్చవత్ (౩॥౪॥౨౬) అనుసూత్రముచేఁజెప్పఁబ
డఁగలదు-

౨౨ విదిదిషన్తి అనుశ్రుతిలో యజ్ఞాదులు వివిదిషపుట్టుటకువిని
యేగపటుపఁబడినచు, ధ్యానరూపంబును ప్రతిదినమును ఆచరింపఁబ
డుచున్నదియును ౪౪భ్యాసముచేయుటకువలసినయతీశయముకిలదియును
నుగణమునటకును అనుసరింపుచున్నదియునగునావేదనమే బ్రహ్మము
నుపొందుటకు సాధనముగాన ౪౫దిబుట్టుటకుఆశ్రమకిమత్ములన్నియు
ను గ్రహిణియు, మునుకును ఆచరింపఁబడవలసినవే- సూరకారు

[౨౦]

ఆంధ్రప్రదేశ్ భాష్యము

(౧॥౧॥౧)

(౪॥౧॥౧౧) ఆప్రయాణాశ్చ తా) పిహి దృష్టమ్ (మరణము వలకును ఉపాసనము అనువర్తింపవలసినదె- దానిలోననఁగా ఉపాసనమగంభిం చినదిమొదలు మరణమువలకును మధ్యనుండెడికాలములో సుపాసన ముకనఁబడుచున్నదిగదా), (౪॥౧॥౧౨) అగ్ని హోత్రాదితుతతాగ్ ర్యాయైవతద్దర్శనాత్ (అగ్ని హోత్రము మొదలయినదిఉపాసనము పుట్టుటయ నెడికార్యముకొలకె) అట్లు శ్రుతిలోఁగనఁబడుటవలన, (౩ ౪॥౩౩॥) సహకారి త్వేనచ (ఉపాసనమునకు సహకారులగుటచేత భక్తునిచేఁగూడ అనుష్ఠింపవలసినవె) ఇత్యాదులయందుఁ జెప్పఁగలదు-

౨౩ వాక్యకారుఁడును ధృవానుస్మృతికి వివేకాదులచేత నెపుట్టుటను చెప్పుచున్నాఁడు-

వా॥ తల్లభిర్వివేకవిమోకాభ్యా సక్రియాకల్యాణానవసాదాన ధర్మేభ్యస్సంభవాన్నిర్వచనాచ్చ- (౧వివేకము, ౨విమోకము, ౩ఆభ్యాసము, ౪క్రియ, ౫కల్యాణము, ౬అనవసాదము, ౭అనుధర్మము అనెడివానివలన ఆయుపాసనలభించుటకలుగును- ఉపవస్తి వల్లనును శ్రుతియుండుటవల్లనును)

వివేకాదులస్వరూపమన్వేయడఁజెప్పుచున్నాఁడు-

వా॥ జాత్యాశ్రయినిమిత్తాదుష్టాదన్నాతాగ్నయశుద్ధిర్వివేకః (జాతిదుష్టములు ఉల్లిమొదలగునవి- ఆశ్రయదుష్టములుచండా లాన్నముమొదలగునవి- నిమిత్తదుష్టములుఎంగిలియన్నముమొదలగునవి- ఇట్టిదికానియన్నమున శరీరమునుపరిశుద్ధముచేసికొనుటవివేకము)

ఇచ్చటనిర్వచనము(శ్రుతి)- ఛా॥ ౩॥౨౬॥౨) ఆహారశుద్ధా సత్త్వి శుద్ధిః- సత్త్విశుద్ధా ధృవానుస్మృతిః- (ఆహారశుద్ధికలిగినచో నంతఃకరణశుద్ధికలుగును- అంతఃకరణశుద్ధికలిగినచో నవిచ్ఛిన్నస్మృతి అనఁగా సుపాసనముకలుగును) అని.

వా॥ విమోకః కామానభిష్పృచ్ఛః (కామముఅనఁగా రాగము అనఁగా గోరిక- దానియొక్క అభిష్పృంగము లేకపోవుటవిమోకము- అభిష్పృంగమునఁగా విషయములననుభవించికాని నిలువ లేకపోవుట.)

(ఛా॥ ౩॥౧౪॥౧॥) శాంత ఉపాసిత (శాంతి కలవాడై అనఁగా రాగద్వేషాదులేనివాడై యుపాసనముచేయవలయును అనినిర్వచ

ప్రకటనము

ఫెలో, ఆఫ్ ది యూనివర్సిటీ, రాయబహదర్, అను బిరుదములు గలిగిన వారు జత్రీవల్లూరి జగన్నాథరావుపంతులుగారిచే ఆంధ్రశారీరకమసుపేర శ్రీమ చృకర జగన్నాథుడి విరచితంబగు బ్రహ్మసూత్రభాష్యము తెనుగుచేయఁబడి దానిలోని ప్రథమపాదము ముద్రింపింపఁబడినది.

దానిని హానరెబిల్ ట్రైరాజాగోడేనారాయణగజపతిరాయనింగారు చిత్తగించి శ్రీ గవద్రామానుజాచార్యవిరచితంబగు శ్రీభాష్యమును గూడ తెనుగు గారచియింపఁవలయునని నెలవిచ్చి నందున ఈయాంధ్రశ్రీభాష్యము రచింపనారంభింపఁబడినది-

ఇది జిల్లా సువులందలకును, శ్రీకృష్ణారాజాగారి నెలపునక్రొకరమె డ్రింపింపఁగలదున్నది-

ఇది నెలగకి అరవేజులుగల డ్రాక్టరుగారి బకటింపఁబడును-

దీనివందా.

జిల్లా సువులముపాస్టే జిల్లా

౧-౭-౦

గవద్రామానుజమునకు

౨-౧౬-౦

విశాఖపట్టణము

అ. హ. వారలుగారు

శ్రీకృష్ణారాజాగారి వాసజగన్నాథస్వామి

అ. హ. వారలుగారు

10796'

